

Koroška kraljica in kralj Matjaž

Peca

Besedilo: Andreja Erdlen

Koroška kraljica Peca/Petzen z najvišjim vrhom Kordeževo glavo in najvzhodnejši dvatisočak v Sloveniji je gorski masiv v Karavankah, ki povezuje Slovenijo in Avstrijo. Povezuje? Namenoma sem zapisala povezuje in ne ločuje. Sedaj, ko meje niso več tako ostro začrtane, se po območju, kjer je planince nekoč ovirala državna meja, gibljemo svobodno.

Srečanja

Prav vesela sem bila, ko sva pri Kumru v Koprivni, kjer sva letos avgusta prenočila, srečala skupino treh avstrijskih planincev, ki so hodili po avstrijski poti št. 603 od Pliberka do Železne Kaple čez Peco. Prijetno smo se pogovarjali in se zjutraj skupaj podali na pot do planine Luža. Bili so zadovoljni, da so našli Kumre, saj so na tem delu poti edini, ki nudijo prenočišče. Povedali so mi, da se vsaj dvakrat letno podajo na 3- do 4-dnevno planinarjenje po veznih poteh – radi hodijo, neradi plezajo. Tako kot pri nas je tudi na avstrijski strani vse težje potovati z javnim prevozom, predvsem ob koncih tedna, zato morajo planinci večkrat koga prositi za prevoz

Območje Pece je nekoč zelo zaznamovalo rudarstvo – danes ne obratuje noben rudnik več. Spomini pa so še živi. Ohranjajo jih bivši rudarji, njihove družine, zapisani so v knjigah, v Črni je urejen rudarski muzej, poskrbeli so celo, da lahko podzemlje Pece odkrivamo s kolesi.

telefonu povedal, da naju bo z veseljem peljal, da pa je on tudi kralj Matjaž. Seveda ga najprej nisem povsem resno jemala, a me je kmalu prepričal.

Z nama se je najprej peljal v dolino Tople, kjer smo se povsem naključno srečali z gospodarjem Burjakove kmetije, ki me je razveselil z načrti ohranjanja etnološke dediščine; popolnoma bo obnovil poznani Burjakov mlin.

Ko naju je pripeljal do Kumra, se je najin taksist čisto zares preoblekel v kralja Matjaža. V tej preobleki nastopa na raznih prireditvah, v šolah, ko se gradijo snežni gradovi ... Ponosen je na to, da je kralj Matjaž, ponosen je na mitologijo Koroške in prav jezi ga, da so za mladino največji junaki le tisti, ki so "uvoženi" iz tujine.

"Imamo svoje junake, na katere smo premalo ponosni," je pojasnil in dodal, da občasno nastopa tudi kot gozdni mož, njegov prijatelj pa kot Bergmandlc oziroma gozdni škrat.

O kralju Matjažu je bilo napisanih veliko zgodb in obstaja veliko legend: kralj Matjaž z Alenčico, z vojsko, kralj Matjaž, ki spi v votlini v zavetju Pece. V vseh legendah pa kralj Matjaž nastopa kot pravičen in dober kralj – takrat, ko bo zares hudo, se bo zbudil in poskrbel, da bo vsem lepše. O njem so pisali

**Peca Foto: Milan Cerar
Kralj Matjaž še vedno spi ... Foto: Andreja Erdlen**

ali pa se peljati kar s taksijem, če ne želijo po isti poti spet nazaj. Pomembno jim je, da hodijo in spoznavajo nove kraje in ljudi – ne glede na državne meje in državljanstvo.

Tudi naslednji dan, na grebenu od Bistriške špice do Kordeževe glave, sva srečala veliko planincev, avstrijskih in slovenskih, nemalo Avstrijcev je obiskalo tudi Dom na Peci. Veselilo me je, ko sem slišala "naučeno slovenščino" pri ljudeh, ki sicer govorijo nemško, a se, ko pridejo v Slovenijo, potrudijo in govorijo slovensko.

Na poti proti vrhu sicer še vedno najdemo kakšno tablo "Achtung Staatsgrenze" ali "Državna meja", a na to se nihče več ne ozira, table so le še

spomin na našo skupno zgodovino. Da, moje mnenje je, da je zgodovina skupna, čeprav jo razlaga vsak po svoje. A stvari so se dogajale ljudem, ki so tukaj živeli in še živijo, Slovencem in Avstrijcem, ljudem, ki so bili in so še povezani, kljub meji, ki je zdaj tako zdaj drugače delila ozemlje Koroške.

Srečanje s kraljem Matjažem

Zaradi težav z javnim prevozom sem v imeniku in na spletnih straneh iskala, če je morda v Črni na Koroškem kak taksist, ki bi naju lahko peljal v dolino Koprivne. In sem ga našla – samega kralja Matjaža! Ne verjamete? Tudi jaz najprej nisem ... Prav presenečena sem bila, ko mi je gospod Milošević po

1

2

3

Kristina Brenkova, Oton Župančič in tudi Karel Destovnik Kajuh:

"Naš kralj, naš bradati Matjaž pa le spi in bo spal. Toda naš človek, naš človek bo kmalu svoj tilnik vzravnal!"

Gotovo bi imel kralj Matjaž danes precej dela. A žal še vedno spi. Vsekakor pa ga velja obiskati v votlini, ki je le deset minut oddaljena od Doma na Peci. Prvi, leseni kip kralja Matjaža, ki je bil med drugo svetovno vojno uničen, je bil delo priznanega kiparja Nikolaja Pirnata, danes pa je v votlini delo akademskega kiparja, alpinista, gorskega reševalca in vodnika Marjana Keršiča Belača. V bron ga je ulil akademski kipar Franc Rotar.

Kdo, kdaj in zakaj na Peco?

Peca je razmeroma lahko dostopen dvatisočak, zato je kljub odmaknjenosti Koroške deležna velikega obiska. Na njej namreč lahko najde vsak nekaj zase. Kaj bi povedali Slovenci, če bi jih vprašali, na kaj jih spominja Peca? Prav gotovo bi jih največ povežalo Peco z zgodbo o kralju Matjažu. Peca pa je poznana tudi po Gradovih kralja Matjaža, prireditvi, ko se gradijo snežni gradovi, in po podzemlju, ki si ga je mogoče ogledati kar med vožnjo s kolesom.

Planinci jo poznajo po množičnem in zaradi zimskih razmer zahtevnem februarškem pohodu Čez goro k očetu,

Zanimivosti

Krajinski park Topla, orjaška smreka z desetimi vrhovi na poti s parkirišča Jakobe do Doma na Peci, votlina Kralja Matjaža, Rudarski muzej in Etnološka zbirka v Črni na Koroškem, Podzemlje Pece, spomenik padlim Črnjanom v obeh svetovnih vojnah v središču Črne na Koroškem, ki je delo priznanega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika ... In, kar vsi vemo: iz Črne na Koroškem prihaja Tina Maze, trenutno najboljša smučarka na svetu. Peca je obvezna kontrolna točka Razširjene slovenske poti, čeznjo peljeta Pot kurirjev in vezistov NOB in Koroška planinska pot.

ki pa ne pelje na vrh. V dolini Tople se plezalci preizkušajo in urijo v Burjakovi steni, alpinisti pa zabijajo kline v skalnih strminah Pece. Starejši se gotovo spomnijo prigod z vojaki graničarji, ki so od leta 1945 pa vse do leta 1990 vztrajno in skrbno čuvali naše meje.

Ciljna skupina ljudi, za katere je Peca zanimiva, je izjemno široka. Alpinisti, planinci, gorski kolesarji, smučarji, družine z otroki, botaniki, ljubitelji narave, lovci, raziskovalci naravne in kulturne dediščine, etnologi, geologi ...

Na slovenski strani Peco obkrožajo tri zanimive doline: Koprivna, Topla in Helena, na avstrijski strani pa leži dolina Podjuna/Jauntal, Jaunfeld. Najbolj poznana je dolina Tople, ki je dobila ime po istoimenskem potoku in je bila že leta 1966 zavarovana kot

naravni spomenik in krajinski park. V dolini je pet kmetij, najvišje ležeča je kmetija Končnik (žig TV) v bližini opuščenega rudnika svinca z mogočnimi starimi drevesi – Končnikov javorjev drevored in lipe. Sledijo ji domačije Fajmut, Kordež (od tod ime Kordeževa glava), Florin in Burjak, ki vse ohranjajo etnološko dediščino. Iz doline Tople je z malo domišljije vidna tudi glava kralja Matjaža v ostenju Pece, na kar nas opozarja tabla ob cesti.

Korošci so znani kot dobrosrčni ljudje. V zgodovini Planinskega društva Mežica lahko preberemo, da je bilo skoraj vse delo pri gradnji Doma na Peci prostovoljno ter da sta kmeta Mihev in Lačen prispevala material za gradnjo koč in delavcem dajala malico iz lastnih zalog.

V prispevku smo se osredotočili na pristope z naše strani. Ne samo na najkrajše, tudi na malo daljše in morda zaradi tega bolj zanimive. Pri nas ni žičnice, dolgo pot iz doline pa si je mogoče skrajšati z avtomobilom. Najkrajši pristop, ki ga lahko popestrimo

1 Kordeževa glava v jesenski preobleki

Foto: Vladimir Habjan

2 Deseteroglavi očak

Foto: Andreja Erdlen

3 Ostenja Pece z avstrijske strani

Foto: Andreja Erdlen

4 Gozdnata pobočja Pece

Foto: Uroš Podoušovnik

Dostop: Na južno stran Pece se s severa pripelje po avtocesti Ljubljana–Maribor, kjer izbere mo izvoz za Velenje, tam zavijemo proti Slovenj Gradcu in vozimo po dolini reke Meže skozi Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežico in Črno na Koroškem. Iz Črne se peljemo proti zahodu ter zavijemo v prvo dolino desno, v Podpeco. Če peljemo po dolini reke Meže še naprej, je druga dolina desno dolina Tople, tretja dolina na desni strani ceste pa je Koprivna.

Kot zanimivost naj opišem še pristan na Koroško iz Solčave. Do sem se lahko pripeljemo iz Kamnika čez Podvolovljek ali čez Črnivec, Gornji Grad in Ljubno ob Savinji ali z avtoceste Ljubljana–Maribor zavijemo na izvoz Polzela in se skozi Mozirje, Ljubno ob Savinji in Luče pripeljemo v Solčavo. V Solčavi zavijemo desno na panoramsko cesto (makadam) pod Olševo proti kmetiji Bukovnik. Na prelazu Spodnje Sleme zavijemo desno na še vedno makadamsko cesto, ki nas pripelje do asfaltne ceste Koprivna–Črna na Koroškem. Če zavijemo levo pridemo v Koprivno, desno pa se pripeljemo v Toplo (prva dolina na levi) in naprej v Pedpeco (druga dolina na levi).

Planinske kočje in zavetišča: Planinski dom na kmetiji Kumer v Koprivni, 1230 m, telefon 02

823 83 10, mobilni telefon 051 619 015, možnost prenočitve; Dom na Peci, 1665 m, 81 ležišč v sobah in 19 na skupnih ležiščih, mobilni telefon 041 761 979; Koča na Pikovem, 992 m, mobilni telefon 031 268 184, prenočišč ni; Ninotova koča (na zemljevidu Tomaževa koča), 1345 m, lovska koča zaprtega tipa.

Literatura: Stanko Klinar: Karavanke.

Planinska založba, 1997.

Klemen Janša: Karavanke.

Planinska založba, 2010.

Irena Mušič in Vladimir Habjan: Karavanke.

Sidarta, 2007.

Željko Kozinc: Lep dan kliče 3. Modrijan, 2003.

Turistični vodič: Med Uršljo in Peco.

Občina Ravne na Koroškem, 2012.

Spletne strani: <http://www.karavanke.eu>;

www.pdmezica.si;

<http://www.zrsvn.si/sl/informacija>.

[asp?id_meta_type=63&id_informacija=608](http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=63&id_informacija=608).

Zemljevidi: Kamniško-Savinjske Alpe, PZS, 1 : 50.000; Kamniško-Savinjske Alpe, Koroška, turistična karta, Kartografija, 1 : 40.000; Koroška, izletniška karta, Geodetski zavod Slovenije, 1 : 50.000; Občina Mežica – turistična karta – promocijsko gradivo; Turistična karta Mežiške doline, 1 : 50.000, LAS Mežiške doline, z. b. o.

z ogledom orjaške smreke z desetimi vrhovi ter z ogledom votline kralja Matjaža, je prav gotovo od parkirišča Jakobe – najpogosteje ga izberejo

družine z otroki. Na avstrijski strani se je mogoče z žičnico pripeljati do višine 1700 metrov, od zgornje postaje pa se lahko še vedno dobro nahodimo, zlasti

če se namenimo na vrh. Na spletni strani www.petzen.net (žal ne v slovenščini) je opisanih sedem planinskih tur, tudi tista, ki pelje k planinskemu domu na naši strani. Najdrznejši se lahko, primerno opremljeni s čelado in samovarovalnim kompletom, preizkusijo tudi na ferati Walter Mory Klettersteig.

Najlepši pristan?

Ko sem Peco obiskala kot najstnica, sva se s prijateljico iz Mežice podali na vrh po zavarovani poti. Zdelo se mi je, da je to zagotovo najboljši pristan. Bilo je v začetku oktobra, listje je rumenelo in gredo naju je prijazno jesensko sonce. Mnogo let kasneje sem se nanjo vzpela od kmetije Kumer po naši strani, letos pa prvič od iste kmetije čez planino Luža na avstrijski strani. Vsakič znova sem bila navdušena. A o tem, kateri pristan je najboljši in kdaj, ne morem soditi. Pristopi z avstrijske strani so mi večinoma neznani, vsak pa je po svoje lep in ob vsakem letnem času drugačen. Ljubitelji zimskega pohoda bodo najbrž rekli, da je Peca najlepša pozimi. Priporočam vam, da sami čim prej ugotovite, kateri pristan in v katerem času je za vas najboljši, kar pomeni, da boste morali to koroško kraljico večkrat obiskati. ○

Vršni del Pece, v ozadju Uršlja gora

Foto: Ernest Preglav

